

Državni izpitni center

M 2 5 1 5 4 1 1 3

SPOMLADANSKI IZPITNI ROK

PSIHOLOGIJA

NAVODILA ZA OCENJEVANJE

Petek, 30. maj 2025

SPLOŠNA MATURA

Moderirana različica

IZPITNA POLA 1

1. naloga

Naloga	Navodila za točkovanje	Točke
1.1	Poimenovanje in opis funkcij čustev: aktivacijska funkcija: čustva sprožijo fiziološko vzburjenje; ta funkcija omogoči, da se človek pripravi na aktivnost/odziv (npr. boj ali beg pred nevarnostjo); motivacijska (usmerjevalna) funkcija: doživljanje pozitivnih čustev usmerja dejavnosti k cilju; doživljanje negativnih čustev nas usmerja k izogibanju, begu, premagovanju ovir ...; komunikacijska funkcija: besedno in nebesedno vedenje posameznika, ki doživlja čustva, je drugim informacija, ki omogoča razumevanje njegovega doživljanja / napovedovanje prihodnjega vedenja / ustrezen odziv ...	
2. raven	poimenovanje in opis 3 funkcij čustev	4
	poimenovanje in opis 2 funkcij čustev	3
1. raven	poimenovanje in opis 1 funkcije čustev ali 2 poimenovanji ali 2 opisa	2
	1 poimenovanje ali 1 opis	1
1.2	Poimenovana funkcija čustev iz primera naloge: aktivacijska funkcija Ponazoritev in poimenovanje funkcije čustev pri posamezniku, ki vodi skupino, npr.: Jaka pri vodenju tabornikov doživlja veliko zadovoljstva, zato se vsako leto prijavi za vodenje (motivacijska funkcija). Nekega dne je Jaka žalosten, ker je izvedel za nesrečo prijatelja. Ko to vidi eden od otrok v skupini, ga pride potolažit (komunikacijska funkcija).	
4. raven	poimenovana aktivacijska funkcija čustev in ponazoritev 2 drugih poimenovanih funkcij	4
	poimenovana aktivacijska funkcija čustev in ponazoritev 2 drugih funkcij, le ena poimenovana	3
3. raven	poimenovana aktivacijska funkcija čustev in ponazoritev 1 funkcije ali ponazoritev 2 funkcij čustev	2
	ponazoritev 1 funkcije čustev ali poimenovana aktivacijska funkcija čustev	1

Naloga	Navodila za točkovanje	Točke
1.3	Pojasnitve vpliva čustva jeze na mišljenje, pomnjenje in zaznavanje Petre pri vodenju skupine na tekmovalju: • mišljenje: npr. zaradi močne jeze lahko postane mišljenje pristransko in Petra ne presoja več objektivno, koga je treba spodbuditi; jeza lahko mišljenje zavre oz. blokira, tako da Petra na tekmi ne najde rešitve za izboljšanje obrambe ... • pomnjenje: npr., če smo jezni, se težje spomnimo, Petra je npr. jezna, ker tekmovalke ne upoštevajo njenih navodil, in četudi pozna t. i. stop tehniko, se je zaradi jeze ne spomni; • zaznavanje: npr. jeza lahko zmanjšuje obseg zaznavanja, zato bo Petra spregledala pravilne poteze tekmovalk in opazila samo tisto, kar jo posebej jezi ...; jeza lahko usmerja pozornost, npr. Petra je jezna, ker je nasprotna ekipa v prednosti, zato bo bolj pozorna na to, da naredi čim boljše menjave tekmovalk ... • drugi odgovori po presoji ocenjevalca. OPOMBA: Če kandidat na splošno pojasnjuje vpliv jeze na mišljenje, pomnjenje in zaznavanje, je ocenjen na 5. ravni.	
6. raven	3 pojasnitve (vključeni 3 duševni procesi)	4
	2 pojasnitvi (vključena 2 duševna procesa)	3
5. raven	2 pojasnitvi (1 duševni proces)	2
	1 pojasnitev	1

2. naloga

Naloga	Navodila za točkovanje	Točke
2.1	Poimenovanje in opis obrambnih mehanizmov (OM) iz primerov: 1. primer: racionalizacija – namesto pravega razloga za svoje pomanjkljivosti ali neuspehe navedemo takšnega, ki je videti sprejemljivejši; gre za navidezno opravičevanje svojih napak 2. primer: zanikanje (negacija) – vedemo se tako, kot da problem (konflikt) sploh ne obstaja	
2. raven	poimenovanje in opis 2 OM iz primerov	4
	poimenovanje 2 in opis 1 OM iz primerov	3
1. raven	poimenovanje in opis 1 OM iz primerov ali 2 poimenovanji ali 2 opisa	2
	1 poimenovanje iz primera ali 1 opis	1
2.2	Razlog za sprožitev OM v primerih, npr.: 1. primer: Nejc ne sprejme tega, da se je slabo naučil snov, navaja sprejemljivejši razlog (težka vprašanja); če bi si priznal pravi razlog za slabo oceno, bi to vzbudilo slabo mnenje o sebi/občutke krivde ... 2. primer: oče ne sprejme dejstva, da je njegova hčerka lahko nasilna/nemoralna, saj jo ima zelo rad; prepričan je, da so jo dobro vzgojili ... Poimenovanje še enega OM in ponazoritev, npr.: • kompensacija: mladostnik, ki ni sprejet v družbi vrstnikov, vso energijo usmerja v učenje; • projekcija: mladostnica, ki vsak dan šteje kalorije, ki jih pojé, obsoja sošolko, ki se v družbi pohvali s svojo novo, shujšano postavo; • identifikacija: mladostnica začne uporabljati enak način govornega izražanja kot vplivnica na družabnem omrežju, ki ji sledi. OPOMBA: Če kandidat napačno poimenuje OM v 2.1, ju/ga upoštevamo v 2.2.	
4. raven	2 razlagi OM, 1 poimenovanje in ponazoritev OM	4
	2 razlagi OM, 1 poimenovanje OM ali	3
	2 razlagi OM, 1 ponazoritev OM ali	
	1 razlaga OM, 1 poimenovanje in ponazoritev OM	
3. raven	2 razlagi OM ali 1 razlaga OM, 1 poimenovanje OM ali 1 razlaga OM, 1 ponazoritev OM ali 1 poimenovanje, 1 ponazoritev OM	2
	1 razlaga OM ali 1 ponazoritev OM ali 1 poimenovanje OM	1

Naloga	Navodila za točkovanje	Točke
2.3	Pojasnitve vpliva pretirane uporabe obrambnih mehanizmov na posameznikovo psihično delovanje in/ali medosebne odnose, npr.: • z uporabo OM pogosto opustimo reševanje problema; • z uporabo OM se izogibamo reševanju problema; se izogibamo iskanju pravega vzroka za naše težave; • nerazrešeni konflikti, ki smo jih potlačili, vplivajo na naše vedenje; ne moremo jih nadzorovati; ker se jih ne zavedamo, povzročajo težave v medosebnih odnosih; • OM nas odvrtačajo od stvarnosti, raje se posvečamo drugim stvarem; • obtoževanje, zavračanje drugih ljudi, ker nanje projiciramo svoje šibkosti; • nepristnost, površinskost odnosov (ker npr. zanikamo problem); • pretirana slepitev samega sebe (vedno pripisujemo razlog za naše težave ali pomanjkljivosti zunanjim razlogom); • drugi odgovori po presoji ocenjevalca. Pojasnitve situacij, v katerih so lahko obrambni mehanizmi nujni za naše normalno psihično delovanje: • v situacijah, v katerih smo neuspešni ali doživljamo pritiske iz okolja, nam OM pomagajo ohraniti samospoštovanje; • kake psihične vsebine nismo sposobni sprejeti, zato se z OM zavarujemo pred negativnimi čustvi do sebe; • v situacijah, v katerih bi lahko doživeli pretirano kritiko ali zavračanje drugih, se z OM zaščitimo in tako ohranjamo spoštovanje, sprejemanje drugih; • v situacijah, ko z OM zmanjšamo čustveno napetost (npr. stresemo jezo na neko stvar) in nas tako zavaruje pred čustvenimi izbruhi v medosebnih odnosih; • drugi odgovori po presoji ocenjevalca. OPOMBA: Če kandidat presoja ob konkretnih primerih situacij, se odgovor upošteva.	
6. raven	4 pojasnitve (2 + 2)	4
	3 pojasnitve (2 + 1 ali 1 + 2)	3
5. raven	2 pojasnitvi	2
	1 pojasnitev	1

3. naloga

Naloga	Navodila za točkovanje	Točke
3.1	Poimenovanje in opis sestavin divergentnega mišljenja: • originalnost (izvirnost): nove, svojevrstne, redke, lahko neponovljive ali enkratne ideje; • fluentnost (tekočnost): (hitro) navajanje številnih idej; odkrivanje številnih rešitev; • fleksibilnost (prožnost): navajanje različnih idej; odkrivanje kakovostno različnih rešitev; zmožnost prestrukturiranja problema. OPOMBA: Za vsako obliko zadostuje en opis značilnosti.	
2. raven	poimenovanje in opis 3 sestavin	4
	poimenovanje in opis 2 sestavin	3
1. raven	poimenovanje in opis 1 sestavine ali 2 poimenovanji ali 2 opisa	2
	1 poimenovanje ali 1 opis	1
3.2	Faze ustvarjalnega procesa s ponazoritvami, npr.: • faza preparacije (priprava): dijaki pregledajo programe prejšnjih let, pozanimajo se o pomembnih informacijah, npr. kakšen je prostor, koliko časa imajo na voljo ..., in na podlagi tega poskušajo oblikovati svojo idejo. Pri tem lahko oblikujejo več idej, a z nobeno niso zadovoljni; • faza inkubacije: ker v prejšnji fazi niso našli ustrezne ideje, se za nekaj časa prenehajo ukvarjati s tem vprašanjem. Lahko si vzamejo kakšen odmor, se zabavajo ... Zavestno se torej ne ukvarjajo z iskanjem idej; • faza iluminacije: eden od dijakov se v trenutku domisli nove ideje, ki temelji na videnju problema v drugačni luči, npr. vsakega sošolca in sošolko bodo predstavili kot znanega znanstvenika; • faza verifikacije (preverjanje): dijakom predstavi idejo in skupaj kritično premislijo o ustreznosti ideje, pripravijo npr. predstavitev in jo pokažejo razredniku, da jim pove svoje mnenje o njej.	
4. raven	navedene in ponazorjene 4 faze ustvarjalnega procesa	4
	navedene in ponazorjene 3 faze ustvarjalnega procesa	3
3. raven	navedeni in ponazorjeni 2 fazi ustvarjalnega procesa ali navedene 3 faze in ponazorjena 1 faza ustvarjalnega procesa	2
	navedena in ponazorjena 1 faza ustvarjalnega procesa ali navedeni <i>ali</i> ponazorjeni 2 fazi ustvarjalnega procesa	1

Naloga	Navodila za točkovanje	Točke
3.3	Presoje in pojasnitve psiholoških dejavnikov za ustvarjalnost posameznika, npr.: • pozitivna samopodoba: posamezniki z bolj pozitivno samopodobo lažje kljubujejo socialnim pritiskom in so bolj pripravljeni tvegati z novimi idejami; • avtonomnost: bolj ustvarjalni ljudje bolj dvomijo o že veljavnih resnicah in z ničimer niso popolnoma zadovoljni, zato iščejo nove, svoje ideje, rešitve; • predhodno znanje: posamezniki z obsežnim in dobro povezanim znanjem z določenega področja lažje odkrijejo nove problemske situacije, hkrati pa jim to tudi omogoča iskanje novih rešitev; • notranja motivacija: notranja motivacija spodbuja zanimanje za problem in njegovo reševanje in povečuje vztrajnost pri iskanju rešitve, ideje; • radovednost: večja radovednost in odprtost za nove izkušnje spodbujata spraševanje o pojavih in s tem odpiranje novih problemskih situacij; • drugi odgovori po presoji ocenjevalca. Opisi spodbujanja ustvarjalnosti v šoli, npr.: • Šola objavlja veliko razpisov, s katerimi spodbujajo dijake, da bi dajali svoje predloge za različne zanimive projekte, npr.: oblikovanje nove šolske himne, oblikovanje novega logotipa šole ... Za zanimive, ustvarjalne ideje bi dijake lahko nagradila. • Učitelji bi pri pouku bolj spodbujali problemsko učenje, tako da bi učencem predstavili kako problemsko nalogo in jih spodbujali, da sami najdejo (čim več) možnih rešitev in/ali načinov reševanja. Tako ne bi poudarjali le »pravih« odgovorov, ampak bi se usmerili in dopuščali tudi različnost mnenj, pogledov, idej. • Šola bi organizirala različne krožke, kjer bi spodbujali različnost idej dijakov, npr.: krožek kreativnega pisanja, podjetniški krožek, fotografski krožek ... • Drugi odgovori po presoji ocenjevalca.	
6. raven	presoji in pojasnitvi 2 dejavnikov, 2 opisa	4
	presoji in pojasnitvi 2 dejavnikov, 1 opis ali presoja in pojasnitev 1 dejavnika, 2 opisa	3
5. raven	presoja 2 in pojasnitev 1 dejavnika ali presoja in pojasnitev 1 dejavnika, 1 opis ali 2 opisa	2
	presoja in pojasnitev 1 dejavnika ali presoja 2 dejavnikov ali presoja ali pojasnitev 1 dejavnika, 1 opis	1

4. naloga

Naloga	Navodila za točkovanje	Točke
4.1	Poimenovanje vrste pogojevanja: instrumentalno pogojevanje Opredelitev instrumentalnega pogojevanja (IP): oblika učenja, pri katerem se spremeni verjetnost pojavljanja vedenja (odziva, reakcije) glede na posledice, ki jih ima to vedenje za posameznika. Druge oblike učenja: klasično pogojevanje, modelno učenje, besedno učenje	
2. raven	poimenovanje IP, opredelitev IP in 2 poimenovanji drugih oblik učenja	4
	poimenovanje IP, opredelitev IP in 1 poimenovanje drugih oblik učenja	3
1. raven	poimenovanje IP, opredelitev IP ali poimenovanje IP <i>ali</i> opredelitev IP, 1 poimenovanje drugih oblik učenja ali 2 poimenovanji drugih oblik učenja	2
	1 poimenovanje ali opredelitev IP	1
4.2	Poimenovanje posledic in izpis besedila, ki ponazarja posamezno posledico: - Podkrepitev (utrjevala, ojačevalci, nagrade): <i>»bodo pridobili žig«</i> ali <i>»za določeno število žigov izberejo kaj, kar jim veliko pomeni«</i>; - kazni: <i>»izgubijo vse pridobljene žige«</i>. Primer učenja s posledicami pri pripravi in učenju za maturo, npr.: - Vsakokrat, ko se naučim deset strani gradiva, se nagradim s kakavom, ki ga imam zelo rad. Če se ne učim za maturo, mi starši vzamejo mobilni telefon.	
4. raven	2 poimenovanji, 2 izpisana dela besedila, primer (2 posledici)	4
	2 poimenovanji, 1 izpisan del besedila, primer (2 posledici) ali 2 poimenovanji, 2 izpisana dela besedila, primer (1 posledica) ali 1 poimenovanje, 2 izpisana dela besedila, primer (2 posledici)	3
3. raven	2 poimenovanji, 1 izpisan del besedila ali 2 poimenovanji, primer (1 posledica) ali 1 poimenovanje, 1 izpisan del besedila, primer (1 posledica) ali 1 izpisan del besedila, primer (2 posledici)	2
	2 izpisana dela besedila ali primer (2 posledici) ali 1 poimenovanje, 1 izpisan del besedila ali 1 poimenovanje, primer (1 posledica)	1

Naloga	Navodila za točkovanje	Točke
4.3	Pojasnitve, kako se lahko z različnimi oblikami učenja razvija zdrav življenjski slog mladostnikov, npr.: • mladostniki posnemajo športnike ali zvezdnike, ki predstavljajo zdrav življenjski slog, in ponavljajo njihovo vedenje; • mladostnika za njegov zdrav življenjski slog pohvali oseba, ki mu veliko pomeni, npr. starš, učitelj, zato ga v prihodnosti še večkrat ponovi; • mladostnika ob nezdravem življenjskem slogu, npr. kajenju, starši kaznujejo, zato tega ne ponavlja več; • mladostniku postane slabo ob vonju alkoholne pijače, zaradi katere je pred časom bruhal, in se je izogiba; • mladostnik prebere letak o nevarnostih uporabe drog ali o pomembnosti uživanja zdrave hrane in se po tem ravna; • drugi smiselni odgovori po presoji ocenjevalca.	
6. raven	4 pojasnitve (3 različne oblike učenja)	4
	3 pojasnitve (3 različne oblike učenja)	3
5. raven	2 pojasnitvi	2
	1 pojasnitev	1

IZPITNA POLA 2

A) Naloge izbirnega tipa

Naloga	Odgovor
1	C
2	A
3	B
4	C

Naloga	Odgovor
5	D
6	A
7	C
8	B

Naloga	Odgovor
9	D
10	C
11	A
12	B

Naloga	Odgovor
13	A
14	D

Za vsak odgovor 1 točka.

Skupaj 14 točk

B) Strukturirani eseji**1. naloga**

Raven	Navodila za točkovanje	Točke
	ZNANJE Navedba ciljev znanstvenega proučevanja v psihologiji (v pravilnem vrstnem redu) in njihova uvrstitev med teoretične oz. praktične cilje: • opisovanje (opis pojava) – teoretični cilj • razlaganje (razlaga) – teoretični cilj • napovedovanje (napoved) – praktični cilj • (nadzorovano) spreminjanje – praktični cilj OPOMBA: Če cilji niso navedeni v pravilnem vrstnem redu, je kandidat ocenjen na 1. ravni.	
2. raven	navedeni 4 cilji v pravilnem vrstnem redu in pravilno uvrščeni	4
	navedeni 4 cilji v pravilnem vrstnem redu, 2 cilja pravilno uvrščena ali navedeni 3 cilji v pravilnem vrstnem redu in pravilno uvrščeni	3
1. raven	navedeni 3 cilji, 1 cilj pravilno uvrščen ali navedena 2 cilja, pravilno uvrščena ali navedeni 4 cilji	2
	navedena 2 cilja ali naveden 1 cilj, pravilno uvrščen	1
	RAZUMEVANJE IN UPORABA Ponazoritev uresničevanja posameznih ciljev pri delu šolskega psihologa, ki obravnava pojav medvrstniškega nasilja, npr.: • opisovanje: psiholog s pomočjo vprašalnika ugotovi, kakšne so značilnosti medvrstniškega nasilja v obravnavanem razredu, in opiše, da se v razredu pojavlja predvsem fizično nasilje; • razlaganje: psiholog pojasni, da medvrstniško nasilje izvajajo tisti učenci, ki imajo doma kaotično vzgojo; • napovedovanje: psiholog napove, da bi se medvrstniško nasilje lahko zmanjšalo, če bo z učenci govoril o njem; • spreminjanje: psiholog izvede delavnico »stop nasilju«, s katero želi pri učencih doseči spremembe. OPOMBA: Za vsak cilj zadošča ena ponazoritev. Iz ponazoritve mora biti razvidno, na kateri cilj se nanaša.	
4. raven	na primeru ponazorjeni vsi 4 cilji	4–5
	OPOMBA: Ocena 4 ali 5 točk je odvisna od kakovosti ponazoritev s primeri. Ponazoritev je manj kakovostna, če ni dovolj konkretizirana (npr. spreminjanje: psiholog zmanjšuje nasilje).	
3. raven	na primeru ponazorjeni 3 cilji	3
	na primeru ponazorjena 2 cilja	2
	na primeru ponazorjen 1 cilj	1

Raven	Navodila za točkovanje	Točke
	SINTEZA IN VREDNOTENJE Pojasnitve, s katerimi težavami se psihologi lahko srečajo pri uresničevanju ciljev psihologije, npr.: teoretični cilji: • nekatere pojave je težko meriti, zato jih tudi težko opišemo, • za opazovanje nekaterih pojavov je primerna le introspekcija, ki je lahko subjektivna, zato te pojave lahko napačno razložimo, • na nekatere pojave vpliva veliko dejavnikov, zato je te pojave težko dobro razložiti, • drugi odgovori po presoji ocenjevalca; praktični cilji: • če pomanjkljivo uresničimo teoretične cilje, ne moremo dobro doseči praktičnih ciljev (oz. če pojav slabo opišemo in razložimo, ga ne moremo učinkovito napovedovati in spreminjati), • običajno ne poznamo vseh dejavnikov, ki vplivajo na posamezen pojav, zato je pojav težko napovedovati, • na posameznikovo doživljanje in vedenje lahko vplivajo povsem naključni dejavniki, zato je težko napovedovati, • če želimo spreminjati posameznikovo vedenje/doživljanje, si mora posameznik to spremembo želei, • tudi če si posameznik želi spremeniti svoje vedenje/navade/lastnosti, je to lahko zelo naporno in dolgotrajno, zato je spreminjanje lahko zelo težko, • če kdo načrtno spreminja posameznika, je to lahko neetično, • drugi odgovori po presoji ocenjevalca.	
6. raven	4 pojasnitve (vključeni teoretični in praktični cilji)	5
	3 pojasnitve (vključeni teoretični in praktični cilji)	4
5. raven	2 pojasnitvi (vključeni teoretični in praktični cilji) ali 3 pojasnitve	3
	2 pojasnitvi	2
	1 pojasnitev	1

OPOMBA: Za celoten esej kandidat lahko dobi **1 dodatno točko** v skladu z merili v Predmetnem izpitnem katalogu 2018, stran 9.

2. naloga

Raven	Navodila za točkovanje	Točke
	ZNANJE Opredelitev procesov in opis pomena pozornosti: • občutenje: proces sprejemanja in pretvorbe dražljajev v živčno vzburjenje; prvotna obdelava dražljajev v procesu nastanka zaznave, • zaznavanje: proces organizacije in interpretacije občutkov (informacij), • pozornost: proces usmerjenosti (osredotočenosti) na omejeno število dražljajev. Pomen pozornosti: vpliva na to, kaj bomo zaznali.	
2. raven	3 opredelitve in opis pomena pozornosti	4
	2 opredelitvi in opis pomena pozornosti	3
1. raven	2 opredelitvi ali 1 opredelitev in opis pomena pozornosti	2
	1 opredelitev ali opis pomena pozornosti	1
	RAZUMEVANJE IN UPORABA Ponazoritev vpliva različnih dejavnikov pozornosti na dijaka med poukom, poimenovanje skupine dejavnikov, razvrstitev, npr.: Matevž sledi razlagi pri pouku geografije, saj je učitelj pri razlagi zelo glasen (zunANJI dejavnik). Učitelj med razlago hodi po razredu in z močnimi, izrazitimi kretnjami podkrepi vsebino razlage (zunANJI dejavnik). Matevža pa trenutna snov pri geografiji tudi zelo zanima, saj z družino ravno načrtujejo potovanje v obravnavano deželo in bi se rad čim bolje pripravil na potovanje (notranji dejavnik). Ob tem Matevž čuti tudi precejšnje vznemirjenje, saj na potovanje odidejo že čez nekaj dni, česar se Matevž zelo veseli (notranji dejavnik).	
4. raven	ponazoritev 4 različnih dejavnikov in ustrezna razvrstitev v 2 poimenovani skupini	5
	ponazoritev 3 različnih dejavnikov in ustrezna razvrstitev v 2 poimenovani skupini ali ponazoritev 4 različnih dejavnikov in ustrezna razvrstitev v 1 poimenovano skupini	4
	ponazoritev 4 različnih dejavnikov in ustrezna razvrstitev v 1 poimenovano skupini	
3. raven	ponazoritev 2 različnih dejavnikov in 2 poimenovani skupini ali ponazoritev 3 različnih dejavnikov (brez poimenovanja skupin)	3
	ponazoritev 1 dejavnika s poimenovanjem skupine ali ponazoritev 2 različnih dejavnikov (brez poimenovanja skupin)	2
	ponazoritev 1 dejavnika (brez poimenovanja skupine)	1

Raven	Navodila za točkovanje	Točke
	SINTEZA IN VREDNOTENJE Predlogi s pojasnitvami za izboljšanje pozornosti pri učenju: - uredi naj si zapiske tako, da bodo pomembni podatki zapisani z večjimi, bolj poudarjenimi črkami, saj takšni dražljaji bolj pritegnejo našo pozornost; - uči naj se na glas in pri zapiskih uporablja bolj intenzivne barve (rumena in rdeča), saj pozornost najbolj pritegnejo slušni in vidni dražljaji (predvsem rumena in rdeča barva); - isti predmet/snov naj večkrat (v krajših intervalih) tudi ponavlja; za učenje tujih besed si lahko po sobi nalepi nalepke z besedami (da jih pogosto vidi), saj dražljaji, ki se večkrat pojavljajo, bolj pritegnejo pozornost; - iz prostora, kjer se uči, naj umakne vse moteče dejavnike (telefon, glasba ...), saj bo s tem lažje ostal bolj pozoren na učenje; - ob učenju snovi naj poskuša najti zanimive poudarke in vsebine, saj bo tako dlje časa lahko pozoren na dražljaje, ki ga zanimajo ali jih potrebuje; - drugi odgovori po presoji ocenjevalca.	
6. raven	4 predlogi s pojasnitvami	5
	3 predlogi s pojasnitvami ali 4 predlogi, 2 pojasnjena	4
5. raven	2 predloga s pojasnitvijo ali 3 predlogi, 1 pojasnjen	3
	2 predloga, 1 pojasnjen ali 3 predlogi	2
	1 predlog s pojasnitvijo ali 2 predloga	1

OPOMBA: Za celoten esej kandidat lahko dobi **1 dodatno točko** v skladu z merili v Predmetnem izpitnem katalogu 2018, stran 9.

3. naloga

Raven	Navodila za točkovanje	Točke												
	ZNANJE Ustrezno poimenovane psihološke smeri in način proučevanja: <table border="1"> <tr> <td>Freud</td><td>psihoanalitična smer</td><td>klinično opazovanje, študije primerov, analiza sanj, tehnike prostih asociacij ...</td></tr> <tr> <td>Skinner</td><td>vedenjska (behavioristična) smer</td><td>ekstraspekcijska, eksperiment</td></tr> <tr> <td>Maslow</td><td>humanistična smer</td><td>študije primerov, vprašalniki osebnosti, intervju, introspekcija ...</td></tr> <tr> <td>Piaget</td><td>kognitivna smer</td><td>intervju, opazovanje, eksperiment, korelacijske študije ...</td></tr> </table> OPOMBA: Zadostuje 1 način proučevanja za vsako smer. Če kandidat ne poveže smeri in avtorja, se odgovor oceni na 1. ravni.	Freud	psihoanalitična smer	klinično opazovanje, študije primerov, analiza sanj, tehnike prostih asociacij ...	Skinner	vedenjska (behavioristična) smer	ekstraspekcijska, eksperiment	Maslow	humanistična smer	študije primerov, vprašalniki osebnosti, intervju, introspekcija ...	Piaget	kognitivna smer	intervju, opazovanje, eksperiment, korelacijske študije ...	
Freud	psihoanalitična smer	klinično opazovanje, študije primerov, analiza sanj, tehnike prostih asociacij ...												
Skinner	vedenjska (behavioristična) smer	ekstraspekcijska, eksperiment												
Maslow	humanistična smer	študije primerov, vprašalniki osebnosti, intervju, introspekcija ...												
Piaget	kognitivna smer	intervju, opazovanje, eksperiment, korelacijske študije ...												
2. raven	ustrezno poimenovanje 3 smeri in 1 način proučevanja za vsako smer (3 + 3)	4												
	ustrezno poimenovanje 2 smeri in 1 način proučevanja za vsako smer (2 + 2)	3												
1. raven	poimenovanje 2 smeri in 1 način proučevanja ali poimenovanje 3 smeri	2												
	poimenovanje 1 smeri in 1 način proučevanja ali poimenovanje 2 smeri ali po 1 način proučevanja za 2 smeri	1												
	RAZUMEVANJE IN UPORABA Ponazoritve odgovorov treh prostovoljcev o razlogih zakaj pomagati drugim, z razlago, npr.: - Jana odgovori, da ima močno potrebo pomagati, ne pozna pa pravega vzroka za to vedenje. Odgovor je povezan z nezavedno motivacijo, ki jo razlaga psihoanalitična smer. - Bojan odgovori, da se spomni, da so njegovi starši vedno pomagali sosedom in prijateljem ali tudi neznanim ljudem, in da se je takšnega vedenja naučil. Odgovor je povezan z modelnim učenjem, ki ga razlaga vedenjska smer. - Tamara odgovori, da se je svobodno odločila za dajanje pomoči. Odgovor je povezan s svobodno voljo, ki jo razlaga humanistična smer. - Maj odgovori, da pomaga zmeraj, ko oceni, da so okoliščine/situacija takšne, da nekdo potrebuje pomoč. Odgovor je povezan s subjektivnim razumevanjem in razlaganjem okoliščin, ki jih razlaga kognitivna smer.													
4. raven	ponazoritev in razlaga za vsako smer (3 + 3)	5												
	ponazoritev in razlaga za dve smeri (2 + 2) ali ponazoritev za 3 smeri in razlaga za 1 smer (3 + 1)	4												
3. raven	ponazoritev za 2 smeri in razlaga za 1 smer (2 + 1) ali obratno (1 + 2) ali ponazoritev za 3 smeri	3												
	ponazoritev za 2 smeri ali razlaga za 2 smeri	2												
	ponazoritev za 1 smer ali razlaga za 1 smer	1												

Raven	Navodila za točkovanje	Točke
	SINTEZA IN VREDNOTENJE Pojasnitve prednosti ali pomanjkljivosti načinov proučevanja za vsako od treh izbranih smeri, npr.: vedenjska smer, npr.: • <i>prednost</i> je objektivnost uporabljenih načinov proučevanja (ekstraspekcijska in eksperiment); • <i>pomanjkljivost</i> je, da proučujejo predvsem vedenje živali; ugotovitev iz proučevanja vedenja živali ne moremo preprosto prenesti na vedenje ljudi; za razumevanje ljudi ni dovolj proučevanje vedenja; če želimo posameznika razumeti, moramo proučevati tudi njegovo mišljenje in čustva, ne le vedenja; vseh vidikov osebnosti ni mogoče proučevati z ekstraspekcijsko in eksperimentom, saj je doživljanje neposredno dostopno le introspekciji ...; psihoanalitična smer, npr.: • <i>prednost</i> je, da je Freud začel uporabljati tehniko prostih asociacij za zdravljenje duševnih motenj ...; • <i>pomanjkljivost</i>: Freudu so nekateri očitali, da ni uporabljal znanstvenih metod (študije primerov, analiza sanj, metoda prostih asociacij); uporaba bolj subjektivnih metod in tehnik, npr. študije primerov, analiza sanj; psihoanaliza izhaja iz proučevanja nevrotikov (duševnih motenj) in njenih spoznanj ne bi smeli prehitro posploševati na celotno populacijo ...; humanistična smer, npr.: • <i>prednost</i> je, da človeka proučujejo kot celoto; usmerjeni so na področja, ki so lastna samo ljudem ...; • <i>pomanjkljivost</i> je, da ugotovitve ne temeljijo na eksperimentih, uporabljali so predvsem študije primera in intervju; humanistične razlage motivacije in osebnosti je težko dokazati ali zavrniti, ker so usmerjene v subjektivno doživljanje ...; kognitivna smer, npr.: • <i>prednost</i> je, da so uporabili objektivne načine proučevanja (eksperiment, opazovanje, intervju) ...; • <i>pomanjkljivost</i> je, da je Piaget v eksperimentih o razvoju mišljenja uporabljal naloge, ki so bile sestavljene tako, da so se spremembe (v razvoju) močno izrazile oz. da so naloge izpostavile miselno nekompetentnost otrok; • drugi odgovori po presoji ocenjevalca.	
6. raven	5 pojasnitev (vključene 3 smeri)	5
	4 pojasnitve (vključene 3 smeri)	4
5. raven	3 pojasnitve (vključeni 2 smeri)	3
	2 pojasnitvi	2
	1 pojasnitev	1

OPOMBA: Za celoten esej kandidat lahko dobi **1 dodatno točko** v skladu z merili v Predmetnem izpitnem katalogu 2018, stran 9.

4. naloga

Raven	Navodila za točkovanje	Točke
	ZNANJE Opredelitev socialne vloge: vsota pričakovanih vedenj, ki so vezana na določen položaj v skupini. Opis Zimbardovega eksperimenta, npr.: • namen eksperimenta je bil proučevati zaporniško življenje, • sodelujoči so bili psihično zdravi, čustveno stabilni, nekaznovani študenti, • sodelujoči so bili naključno razdeljeni v dve skupini, »paznike« in »zapornike«, • pazniki so se kmalu začeli vesti agresivno, sadistično, stopnjevali so kazni za neubogljive zapornike, • zaporniki so se najprej uprli, nato so se začeli vesti pasivno, resignirano, • poskus so opustili predčasno, • drugi odgovori po presoji ocenjevalca.	
2. raven	opredelitev socialne vloge in 3 opisi	4
	opredelitev socialne vloge in 2 opisa	3
1. raven	opredelitev socialne vloge in 1 opis ali 3 opisi	2
	opredelitev socialne vloge ali 2 opisa	1
	RAZUMEVANJE IN UPORABA Ponazoritev situacije, kjer se posameznik znajde v socialni vlogi, ki je v nasprotju z njegovimi moralnimi prepričanji, s poimenovanjem vrednote, npr.: • Dijak Nace si močno želi, da bi ga sprejeli v zelo priljubljeno skupino sošolcev, ki so si naredili ime »Lumpi«. Ko mu to končno uspe in postane <i>lump</i>, mu pojasnijo, da mora za preizkus lojalnosti ukrasti sošolki copate, tega pa Nace ne želi narediti. Njegova vrednota, ki je v nasprotju s socialno vlogo v skupini, je <i>poštenost</i>. • Tadeja je zaposlena v hitro rastočem podjetju, kjer je ravno napredovala v <i>vodjo oddelka</i>. Vodstvo od Tadeje pričakuje, da bo večkrat na leto za dlje časa obiskala njihovo podružnico v drugi državi in tam vodila delovni proces in zaposlene. Tadeja je v moralni dilemi, saj ima majhne otroke, za katere mora skrbeti. Njena vrednota, ki je v nasprotju s socialno vlogo vodje oddelka, je <i>družina</i>.	
4. raven	2 ponazoritvi, 2 poimenovanji OPOMBA: Ocena 4 ali 5 točk je odvisna od kakovosti ponazoritve socialne vloge in moralne dileme.	4–5
3. raven	2 ponazoritvi, 1 poimenovanje	3
	2 ponazoritvi ali 1 ponazoritev, 1 poimenovanje	2
	1 ponazoritev	1

Raven	Navodila za točkovanje	Točke
	SINTEZA IN VREDNOTENJE Dejavniki, ki so razlog, da posameznik zavrne socialno vlogo, ki je ne želi, s pojasnitvami, npr.: • pozitivna samopodoba: posamezniki imajo pozitivno mnenje o sebi in so manj dovzetni za pritiske socialne skupine in laže zavrnejo socialno vlogo, ki je ne želijo; • nekonformizem: posamezniki so manj odvisni od odobravanja s strani socialne skupine in laže zavrnejo socialno vlogo, ki je ne želijo; • ocena pomembnosti pripadnosti socialni skupini: če posameznik oceni, da zanj članstvo v socialni skupini ni pomembno, laže zavrne socialno vlogo, ki je ne želi; • osebnostna čvrstost: posamezniki z visoko zaznavo notranjega nadzora nad situacijo laže sprejemajo odločitve, neodvisne od socialne skupine, in zavrnejo socialno vlogo, ki je ne želijo; • moč vrednote: če je socialna vloga v nasprotju z vrednoto, ki jo močno cenimo, jo laže zavrnemo; • drugi smiselni odgovori po presoji ocenjevalca.	
6. raven	3 presoje, 3 pojasnitve	5
	2 presoji, 2 pojasnitvi	4
5. raven	2 presoji, 1 pojasnitev ali 1 presoja, 2 pojasnitvi ali 3 presoje ali 3 pojasnitve	3
	1 presoja, 1 pojasnitev ali 2 presoji ali 2 pojasnitvi	2
	1 pojasnitev	1

OPOMBA: Za celoten esej kandidat lahko dobi **1 dodatno točko** v skladu z merili v Predmetnem izpitnem katalogu 2018, stran 9.